

Identifiering av lindar

Linden är vårt vanligaste stadsträd. Arterna och sorterna har skilda egenskaper i form av sådant som storlek, vindtålighet, hårdighet, och benägenhet att angripas av insekter. Det är svårt att särskilja dem, vilket kan öka risken för felleverans. Detta Gröna Fakta innehåller en lindnyckel som gör det enklare att bestämma rätt art eller sort.

Av Rune Bengtsson

GRÖNA FAKTA 7/2001

Vanligaste stadsträdet är svårbestämt

Linden är det mest planterade trädet i alker, i parker och på gator och torg sedan användningen av alm nästan helt upphört. Anledningarna är flera.

Linden trivs i regel bra i tätortsklimat, den har påfallande god hårdighet och den tål beskärning bättre än något annat träd. Linden drabbas av relativt få sjukdomar även om den mycket omfattande användningen kan inge farhågor. En alltför stark satsning på lind kan skapa problem om någon svår sjukdom eller farligt skadedjur skulle dyka upp. Vissa rapporter om en ännu inte med säkerhet identifierad sjukdom på äldre glanslindar måste följas med stor vaksamhet. Ett annat problem förknippat med en alltför ensidig satsning på lind som stadsträd är att man tappar värdet av träden som identitetsskapare i stadslandskapet. Det är bäst att sprida riskerna.

Fröförökad ger variation

Genom att våra inhemska arter, bohus- och skogslind, inte regelbundet sätter grobart frö är fröförökad lind alltid av utländskt ursprung. Dessa träd är mycket variabla vad beträffar växtsätt och tillväxthastighet. I en plantering av fröförökade lindar kan man hitta träd som är breda eller smalkroniga, har hängande kronor och mycket skiftande bladutseende. Efter 25 år kan de största träden vara dubbelt så stora som de minsta. Det är också stor skillnad mellan

olika fröindivider när det gäller i vilken grad de angrips av sjukdomar och skadedjur. Vissa individer av skogslind kan ha starka bladlusangrepp med åtföljande honungsdagg medan andra inte angrips alls.

Detta och andra exempel på den fröförökade lindens variation har naturligtvis inspirerat till att välja ut och vegetativt föröka värdefulla sorter. Variationen hos fröförökade lindträd kan vara önskvärd om man använder dem i naturområden, i naturlika planteringar eller i informella grupper i parker. Skall man använda lind i mer arkitektoniska sammanhang som i alker, på kyrkogårdar eller på gator och torg, bör man använda träd som förökats vegetativt.

Förutsägbar utveckling

Vegetativt förökad lind ger träd vars utveckling och slutstorlek kan förutsägas och vars hårdighet är känd. Lind som förökats vegetativt har använts i över fyra sekel. Den metoden är alltså väl beprövad. I början använde man sig av avläggning men under 1800-talet började man också att förädla lindsorter på fröstammar. Sorter av skogslind förädlas i regel på fröstammar av densamma medan parklind och andra storbladiga arter och sorter förädlas på stammar av bohuslind. Förökning genom örtartade stickungar har fått en viss användning på senare år.

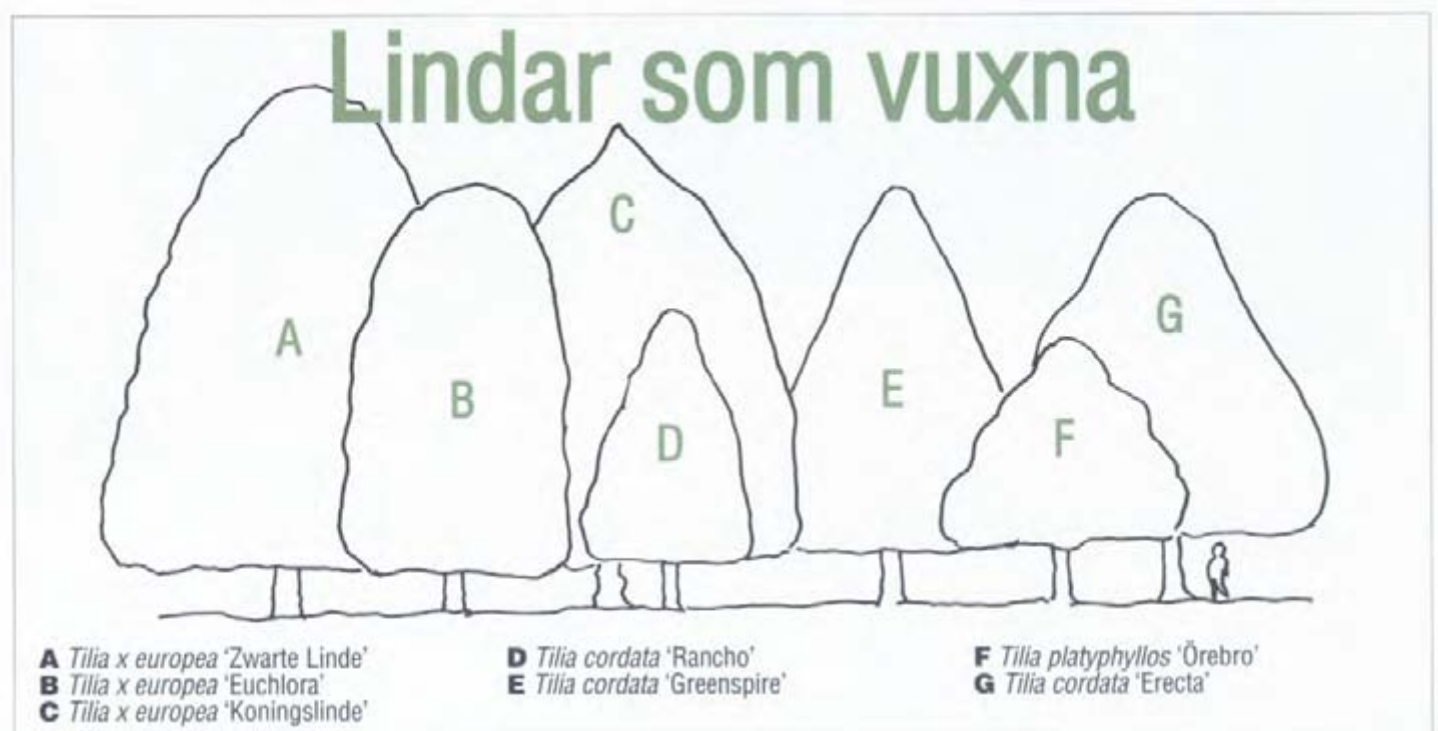
Svårbestämt träd

Ett mycket stort problem är att det är svårt, även för fackmannen, att skilja olika arter eller sorter av lind åt, framförallt vad gäller unga träd. Det är något av ödets ironi att vårt mest använ-

da träd i urbana sammanhang samtidigt är det svåraste att art- eller sortbestämma. Många lindträd i Sverige är inte av den art eller sort som köparen tror. Orsaken kan vara en ofrivillig sammanblandning, men ibland också en medveten felleverans. Köparen kan få stora problem om den beställda lind inte har de förväntade egenskaperna. En för stor sort i stället för en mer svagvuxen kan skapa ett långvarigt och kostsamt skötselproblem i form av beskärning. Som exempel kan nämnas att sorten 'Rancho' av skogslind blir 6-8 meter bred medan sorten 'Greenspire' blir upp emot det dubbla. Många alléträd av lind som levereras av inhemska plantskolor är odlade utomlands. Det är mycket svårt att se om de relativt unga och avlödade träden verkligen är av rätt art eller sort.

Bestäm vid blomning

Den bästa tiden att med säkerhet bestämma lindarter- och sorter är vid tiden från blomningens början till slutet av sommaren. Man bör ta provkvistar från den solexponerade delen av kronan och helst två meter över mark eller mer. Blad från frodiga stamskott saknar värde för identifiering. Träden bör helst ha nått blommande stadium vilket kan inträffa först flera år efter plantering. Om osäkerhet råder vid besiktningstillfället bör detta anmärkas i protokollet. För särskilt viktiga projekt bör köparen förbehålla sig rätten att besiktiga träden i plantskolan under sommaren före leverans eller ta hjälp av en lindkunnig person. Att köpa lindträd enbart utifrån lägsta pris kan bli en mycket dyrköpt erfarenhet.

Bladen är en viktig igenkänningsfaktor

Linden har använts som arkitektoniskt element i Sverige i snart fyrahundra år. De mest använda lindarna i dag uppgår till närmare tjugo arter och sorter. Alla med sina specifika egenskaper och användningsområden.

A= arter och sorter som odlas i stora antal. Oftast finns stora storlekar tillgängliga på marknaden.

B= arter och sorter som odlas i ganska stora antal. Ibland finns större storlekar på marknaden.

C= arter och sorter som är mindre vanliga.

Tilia americana — svartlind
(amerikansk lind) B

De stora bladen ger svartlindens bladverk en intressant karaktär. De är 8-14 centimeter långa (utan skaft) och brett äggförmiga med en mycket skev bladbas och försedda med spetsiga och ganska grova tänder. Bladen är nästan helt kala bortsett från små hårtöfsar i undersidans nervvinklar.

Svartlinden är vildväxande i östra och centrala Nordamerikas lövskogsregion. I naturen återfinns den som 20-30 meter höga träd framförallt på djupa, fuktighetshållande jordar tillsammans med andra träd som tulpanträd, glanshagg, vitask och sockerlönne. I norra delen av sitt utbredningsområde förekommer den mestadels på torrare ståndorter i kuperad terräng. Den har funnits i europeisk odling sedan mitten av 1700-tal et.

I odling utvecklas svartlinden till 20-25 meter höga träd med en ganska bred och öppen krona. Barken är hos unga träd slät och gråaktig. Så småningom blir den smalt längsprickig. Skotten är kala, glänsande och mörkbruna.

Svartlinden tillhör inte de mest använda lindarna i svensk odling. Exempel på mycket lyckade planteringar är friväxande, knuthamlade eller formklippta träd finns dock på Kungliga tekniska högskolan och Norrmalmstorg i Stockholm samt på Götaplatsen i Göteborg. Svartlinden anses relativt känslig för luftföroreningar. Hårdigheten är god och motsvarar zoner 1-5. Arten företräds i odling ofta av nedan nämnda sort.

lilla americana 'Nova' B

Sortens ursprung är inte känt men den har varit i odling länge i Holland.

Träden är starkväxande och kan bli 25 meter höga eller mer i Sverige. Kronan hos äldre träd är brett äggförmig och ganska öppen. Bladen sitter kvar länge. Hårdig i zon 1-5.

Lindens användningsområden

På gator och torg, * är fria från honungsugg och därför lämpliga vid parkerings- och sittplatser

Tilia americana 'Nova'
Tilia cordata 'Erecta'*, 'Greenspire' och 'Rancho'
Tilia x europaea 'Euchlora'*, 'Koningslinde' och 'Zwarte Linde'
Tilia platyphyllos 'Örebro'
Tilia tomentosa 'Brabant'

I mycket vindutsatta lägen

Tilia cordata 'Erecta'
Tilia platyphyllos 'Örebro'

I parker eller i landskap där hänsyn måste tas till kulturhistoriska värden

Tilia x europaea 'Koningslinde' och 'Zwarte Linde'

Där utrymmet är begränsat

Tilia cordata 'Rancho'
Tilia platyphyllos 'Örebro'

Om man önskar knuthamla eller formklippa träden

Tilia americana 'Nova'
Tilia x europaea 'Zwarte Linde'
Tilia platyphyllos 'Örebro'

För särskild vinterreflekt

Tilia platyphyllos 'Rubra'

Formklippta träd av svartlind (*Tilia americana*) vid Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm. Foto: Per Ola Fritzon

Tilia cordata 'Greenspire' på Kungsgatan i Stockholm. Foto: Per Ola Fritzon.

odling. Frukten är tunnskalig och är även i fullmoget stadium lätt att klämma sönder mellan fingrarna.

Skogslinden har som art använts i begränsad omfattning i parker och trädgårdar. 1 äldre allé har den nästan alltid fått stå tillbaka för parklinden (*Tilia x europaea*). Orsaken är bland annat att dess kronbyggnad varit för tät och växtsättet för hängande och oregelbundet. I dag finns det en benägenhet att välja skogslind i städer och i alléer på landsbygden för att den är inhemsk. Resultatet blir oftast nedslående då man får fröförökade träd med mycket ojämn utveckling. Det är inte ovanligt att plantskolor levererar någon sort av arten i stället utan att ange detta. Träd av polsk proveniens har i allmänhet god utveckling i Sverige. Härdig i zon 1-5.

Ett par sorter av skogslind är mycket värdefulla, men fröförökade träd av arten bör endast undantagsvis komma till användning i alléer eller på gator och torg.

Tilia cordata – skogslind ▲

Hos skogslind är bladen hjärtformiga med tydlig spets. Ett viktigt kännetecken är att nerverna mellan sidonerverna är mer eller mindre insjunkna i bladskivan. Undersidan är karakteristiskt blågrön och i nervvinklarna sitter brunaktiga hårtofsar. Hos träd av utländsk proveniens förekommer ofta relativt storbladiga typer med mer triangulär bladform.

Skogslinden är vildväxande över större delen av Europa. I Sverige har den sin nordligaste lokal i Skuleskogen i Ångermanland. Österut har den omfattande utbredning i nordöstra Ryssland och i Kaukasus. Linden blir i naturen, även i Sverige, ett mäktigt träd. Hos oss kan den nå 20-25 meter i höjd. I urskogsområdet Bialowieza i Polen finns 40 meter höga skogslindar med upp till två meter tjocka stammar. Stammen hos yngre träd är först slät och gråbrun. Senare spricker den upp i tjock skorpbark och blir brun till brungul.

Växtsättet är mycket variabelt hos frösädda skogslindar. Typiskt är det slöjaktigt hängande växtsättet i kronans nedre del. Skotten är kala, ljusbruna, rödaktiga på sidsidan. Blommorna sitter 6-14(20) tillsammans i ett knippe. Blomställningen är uppåt- till framtäktad, en egenskap som inte finns hos andra lindar i

Glanslind (*Tilia x europaea* 'Euchlora') i Stockholm. Foto: Per Ola Fritzon

Kungslind (Tilia x europaea 'Koningslinde') i Wageningen, Holland. Denna parklindssort kallas fortfarande felaktigt för Tilia x europaea 'Pallida'. Foto: Rune Bengtsson

Tilia cordata 'Erecta' (synonym Tilia cordata 'Böhlje') A

Sorten introducerades av den tyska plantskolan Lorberg. Den har även kallats *Tilta cordata* 'Select'. Man anser att den borde kallas *Tilta cordata* 'Böhlje'. Träden blir 18-20 meter höga och 10-12 meter breda med en till en början regelbundet pyramidformig krona. Hos äldre träd är kronan mer brett äggformig. Tillväxten är relativt låg i ungdomen för att sedan accelerera. De understa grenarna är vågräta medan de högre sittande är mer uppåtriktade. Skotten är bruna. Grenbyggnaden är relativt tät även hos unga träd. Den har viss benägenhet att skjuta starnskott. Bladen är 3-6 centimeter breda, något större på långskotten. Bladen i ändan av skotten är typiskt skålförmade. Höstfärgen är gul och bladen sitter kvar relativt länge. Blomningen är rik. Den anses mycket vindtålig och utvecklas väl på relativt torra ståndorter. Den används mycket i Holland och Tyskland men är ännu inte allmänt känd i Sverige och levereras ibland av misstag i stället för 'Greenspire'. Hårdig i zon 1-4.

Tilia cordata 'Greenspire' A

Bladen hos *Tilia cordata* 'Greenspire' är påfallande stora, 7-10 cm breda, och läderartade. De är mörkt gröna på ovensidan. Hårtofsarna nervvinklarna på bladets undersida är svagt utvecklade.

Greenspire introducerades av den amerikanska plantskolan Princeton Nurseries 1961.

Träden växer kraftigt, även i ungdomen. Den har en för arten ovanligt stark tendens att utveckla en genomgående stam. Moderträdet var 1993 cirka 20 meter högt och 10-12 meter brett, en storlek som sorten troligen uppnår även i Sverige. Grenarna sitter väl fördelade längs huvudstammen och är båglikt uppåtriktade från denna. Skärmbudet i fruktställningen är påfallande stort. Man har i USA och Danmark riktat viss kritik mot sorten för mindre starka grenfästen. Detta har inte kunnat verifieras i Sverige där den varit i odling i cirka 20 år. Möjligen bör man undvika svala och dragiga platser på västkusten. I Holland är 'Greenspire' den tredje mest använda sorten efter 'Erecta' och 'Rancho'. I USA är det den vanligaste linden i stadsmiljö. Hårdig i zon 1-4.

Tilia cordata 'Rancho' B

Bladen hos *Tilia cordata* 'Rancho' är 5-8 centimeter breda, något läderartade och mörkt gröna. De har påfallande grova tänder i bladkanten. Höstfärgen är gul.

Rancho introducerades av den amerikanska plantskolan Scanlon 1961. Träden blir 10-12 meter höga och 5-6 meter breda. Kronan är konformig. Grenarna utgår i kronans nedre del i cirka 45 graders vinkel mot stammen, högre upp i cirka 30 graders vinkel. Karakteristiskt är de korta sidoskotten som sitter rvt i dessa. Den blom-

mar rikt som äldre. Träd av sorten 'Rancho' anses vara praktiskt taget fria från bladlusangepp som orsakar honungsdagg. Ett större antal träd av sorten planterades 1997 i Kungsträdgården i Stockholm. Äldre planteringar finns bland annat i Malmö och Ystad. Hårdig i zon 1-4.

Tilia cordata 'Roelvo' B

Sorten är selekterad av den holländska plantskolan Roelofsen i Opheusden bland fröplantor av arten. Träden är snabbväxande och har en smalt pyramidal krona med god tendens till genomgående stam. Bladen är friskt gröna. Inga odlingserfarenheter från Sverige är kända. Hårdig i zon 1-3?

Tilia x europaea — parklind

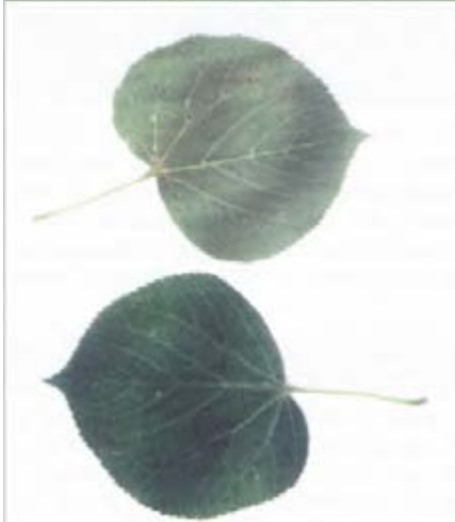
Parklinden anses vara en hybrid mellan skogslind (*Tilta cordata*) och bohuslind (*Tilta platyphyllos*). Hybriden har blivit funnen i naturen på ett fåtal platser i Sverige, Danmark, Holland och Litauen. Parklindar har använts i Sverige sedan 1600-talet. Dessa lindar blev under lång tid endast beskrivna som "holländsk lind". Noggranna studier har visat att det åtminstone finns ett tiotal kloner av parklind i äldre planteringar vid svenska slott och herrgårdar. Dessa liknar, men är inte identiska med, de parklindar som ingår i dagens plantskolesortiment, nämligen

Det är stol „;nation i växtsättet hos de una tröförökade träden av bohuslind (*Tilta platyphyllos*). Foto: Rune Bengtsson.

gen: *Tilia x europaea* 'Koningslinde' (felaktigt kallad *Tilia x europaea* 'Pallida') och *Tilia x europaea* 'Zwarte Linde'. Den senare har hittills ofta kallats endast *Tilia x europaea* men bör i fortsättningen anges med det sortnamn varunder den saluföres i Holland. Glanslinden, som hittills kallats *rilla x euchlora*, har genom noggranna studier också visat sig vara en parklind och den ska därför kallas *Tilia x europaea* 'Euchlora'.

Tilia x europaea 'Euchlora' –
glanslind A

Bladen hos glanslinden angrips inte, eller mycket lite, av bladlöss, varför den är praktiskt taget fri från honungsdag. Bladen är glänsande gröna på ovansidan. Bladkantens tänder är rundade men avslutas abrupt i en liten spets.

Glanslinden introducerades 1860 av den på sin tid mycket berömda plantskolan Booth vid Flottbeck, Hamburg. Den blev snabbt populär. Glanslindens härkomst har länge varit oklar. Noggranna undersökningar har visat att den tillhör hybriden parklind.

Träden blir upp till 20 meter höga och 6-8 meter i diameter. Kronformen är i början kägelformad men blir sedan mer äggformad med en bredare kronbas. De nedre grenarna är kraftigt nedhängande hos äldre träd. Stammen är länge slät och ljus gråbrun men spricker så småningom upp i ganska glesa, vertikala sprickor. Glanslinden blommar rikt. Frukterna är karaktäristiskt utdragna i en spets och liknar en citron i formen.

Glanslinden anses ha något större krav på markfukt än andra lindar men tål samtidigt det torra och varma stadsklimatet bra. Glanslinden är mångsidigt användbar i stadsmiljö. Man bör dock beakta det hängande växtsättet. Komplement till glanslinden på parkeringsplatser och nära sittplatser är *Tilia cordata* 'Erecta' och 'Rancho'. I vindutsatta lägen kan man ibland iakta grenbrott i kronans periferi. I några fall har äldre glanslindor drabbats av en ännu ej med säkerhet fastställd sjukdom som orsakar död av gren- eller stampartier.

Det tycks finnas en viss variation i det material som finns i handeln, bland annat beträffande hur hängande de nedre grenarna i kronan är, kronbredd och frihet från honungsdag. Hårdig i zon 1-4.

Tilia x europaea 'Koningslinde' –
kungslind A

Bladbaser hos kungslindens blad är mer eller mindre tvärt avhuggen, främst i ändan av skotten. Ovansidan av bladen är grön och mattglänsande påminnande om ytan hos en vaxduk. Undersidan är gulaktigt grön med beige hårtussar i nervvinklarna. Höstfärgen är gulbrun och träden bär länge både gröna och höstfärgade blad. Bladskaffet är rödaktigt. Bladen är större än hos 'Zwarte Linde'.

Kungslinden härstammar troligen från material som den holländske kungen Willem den III gav till holländska odlare som fatt sina moderträd förstörda vid den svåra översvämningen 1873. De flesta lindar som idag säljs under sort-

Vanlig parklind (*Tilia x europaea* 'Zwarte Linde') på Nynäsvägen i Stockholm. Foto: Per Ola Fritzon.

namnet 'Pallida' är i själva verket denna klon.

Träden blir 20-25 meter höga och 12-15 meter breda. Kronan hos unga träd är smalt pyramidformig, hos äldre träd är den mer rundad och har en karaktäristiskt spetsig topp. Kronan hos äldre träd är tätare än hos 'Zwarte Linde'. Unga skott är först gulbruna men blir sedan mer brunröda med brunröda knoppar.

Liksom kejsarlind och parklind angrips träden av bladlöss och man bör undvika att plantera dem vid parkeringsplatser, nära parkbänkar och liknande. Utanför tätbebyggda områden är bladlusangreppen små eller inga. Hårdig i zon 1-5(6). Man kan till och med se träd av denna klon och av 'Zwarte Linde' i Haparanda.

Den tyska plantskolan Lappen i Kaldenkirchen saluför en parklindsklon, skild från ovanstående, under namnet *Tilia x europaea* "Pallida typ Lappen". Detta namn är ogiltigt. Den är uppförskad från träd i Berlin planterade av kejsar Wilhelm. Träd av denna klon har valts vid restaureringen av lindallarna vid Drottningholms slott nära Stockholm. Denna klon är antagligen hårdig i zon 1-5.

<i>Tilia cordata</i> skogslind	Bladundersida blågrön 3:e ordningens nerver, på undersidan, inbäddade i bladskivan Bruna hårtussar i nervvinklarna Blomställning oftast uppåt-framåtriktad
<i>Tilia platyphyllos</i> bohuslind	Blandundersidan täckt av fina, vita hår (känns luden) och med tydligt framträdande nerver, även mellan sidonerverna Blomställningen hänger rakt ned Mogna frukter kan inte krossas mellan fingrarna Få blommor/frukter (2-5 st)
<i>Tilia americana</i> svartlind (amerikansk lind)	Stora blad med mycket skev bladbas Bladkant med stora och skarpa tänder
<i>Tilia tomentosa</i> silverlind	Blad stora, något läderartade Bladundersidan grå till silvervit på grund av tät filt av stjärnhår
<i>Tilia x europaea 'Euchlora'</i> glanslind	Markant hängande växtsätt hos äldre träd Cylindrisk stam med ljusgrå bark Bladovansidan glänsande grön Frukterna är citronformade
<i>Tilia x europaea 'Koningslinde'</i> kungslind	Hos äldre träd är stammen sällan cylindrisk utan försedd med vertikala åsar och större utväxter (sphaeroblaste) Bladovansidan mattglänsande ("vaxduk") Bladbas ofta tvärt avhuggen, särskilt i skottets främre del Bladundersida gulgrön Skärblad avsmalnande bortom fästet för blomknippe
<i>Tilia x europaea 'Zwarte Linde'</i> (vanlig) parklind	Hos äldre träd är stammen mer eller mindre cylindrisk och har enstaka mindre utväxter (sphaeroblaste). Bladovansida matt mörkgrön Bladundersida grågrön Blad ofta med svarta fläckar av svampangrepp Skärblad ej avsmalnande bortom fäste

Det kan löna sig att känna till de olika lindarnas vanligaste karaktärer.

den. Den kan i naturen bli ända upp till 40 meter hög. Världens grövsta lind är en bohuslind som finns vid samhället Heede i nordvästra Tyskland. Trädet har en stamomkrets på 17,5 meter.

Den anses mer krävande beträffande näringstillgång och markfuktighet än skogslind.

I Sverige har arten kommit till stor användning under 1800- och 1900-talen. Den har till exempel ofta planterats på kyrkogårdar. Där och på andra ställen har den regelbundet knuthamlats vilket den är mycket lämpad för.

Fröförökade träd varierar mycket kraftigt i form av storlek, växtsätt, blad- och blomutseende med mera. Även beträffande hårdigheten är variationen stor. Man kan finna välutvecklade bohuslindar i flera städer längs Bottenvikskusten samtidigt som det finns uppgifter om frostsador på träd i Sydsvetige.

Bohuslindens krona är vanligen brett pyramidal. Årskotten är finhåriga. Blomsamlingen består av relativt få blommor, vanligen 2-5 stycken. Frukten är påfallande stor och har vanligtvis tydliga åsar. Skalet är tjockt och frukten kan, som mogen, inte krossas mellan fingrarna.

Bohuslinden angrips ofta av spinn och bladlöss. Man bör undvika att använda den där utrymmet är begränsat samt på platser med torr och varm stadsluft. Hårdig i zon 1-3(5).

Tilia platyphyllos 'Fastigiata' C

Sort av okänt ursprung men känd före 1864. Träden har styvt upprätta grenar och får därigenom mycket smal krona. Antagligen mycket begränsade odlingserfarenheter i Sverige. Den omnämns i amerikanska försök och förs i viss odling i Europa. Den lär vara en sort som ibland fellevereras i stället för örebrolind. Hårdig i zon 1-3?

Tilia platyphyllos 'Rubra' – rödgrenig bohuslind B

Sorten är av okänt ursprung men enligt en källa funnen i Frankrike runt 1775. Den kännetecknas framförallt av att årskotten är orangefärgad till korallröda. Storlek i Sverige 15-18 meter. Huvudgrenarna är uppåtriktade. Färgen på skotten framträder särskilt hos unga individer i god växt eller hos träd som beskurits kraftigt. Hårdig i zon 1-3.

Tilia platyphyllos 'Örebro' – örebrolind B

Sorten funnen i en parkplantering i Örebro före 1935 av den dåvarande stadsträdgårdsmästaren Gustav Karlsson. Den blev uppförökad av Lundström i Östansjö plantskola. En holländsk plantskoleförsäljare, W.F. Koppeschaar, såg trädet i Örebro och fick material sänt till stadsträdgården i Haag i Holland. Härifrån spreds sorten och fick en ganska omfattande användning i Holland, framförallt efter andra världskriget. Dess odlingsvärde kritiserades i en rapport 1970 och intresset dalade. Den har ännu fått viss ökad

Tilia x europaea 'Zwarte Linde' – vanlig parklind A

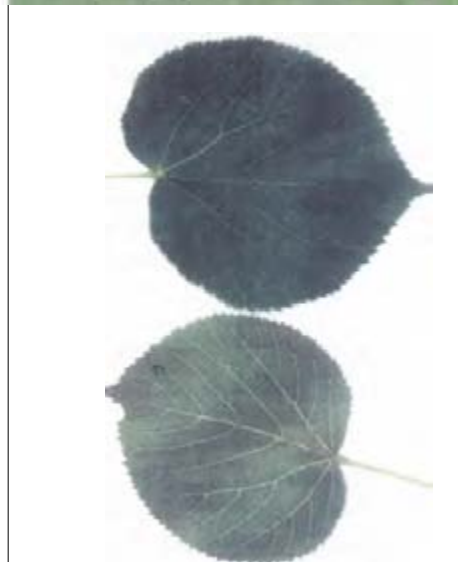
Den vanliga parklindens bladverk är tätare och bladen mindre än hos kungslinden. Ovansidan är mörkt och matt grön. Undersidan är grågrön och i nervvinklarna finns beige hårtussar. På sensommaren vrids bladskriften varvid en del blad i kronperiferin exponerar den ljusa undersidan. Detta fenomen uppträder också hos träd av skogslind. Höstfärgen är brungul.

Zwarte Linde Ursprunget till denna parklindsklon är inte känt. En hypotes är att den valts ut bland fröplantor av parklind i det holländska plantskoleområdet Opheusden i slutet av 1800-talet. Det finns snarlika träd planterade i svenska parker redan under 1600-talet. Träd av denna klon har importerats till Sverige i stora mängder under 1900-talet men endast under hybridnamnet. För att undvika missförstånd bör man använda sortnamnet 'Zwarte Linde' som är etablerat i Holland. Det betyder "svart lind", vilket gör att det svenska namnet på *Tilia americana* är olyckligt valt.

Träden blir minst 20-25 meter höga. Grenarna är uppåtriktade men blir sedan mer horisontella. Grenbyggnaden är mycket grövre än hos

kungslind. Kronformen hos unga träd är smalt pyramidal medan den hos äldre träd är brett rundad. Stammen är cylindrisk och endast sparsamt försedd med utbuktningar (sphaeroblaste). Grenar och skott är mycket mörka, under vintern närmast gråsvarta. Vanlig parklind är ej så rikblommig som kungslind. Skärbladet har nästan parallella sidor och en rundad spets. Bladen hos sorten angrips mycket starkt av bladlöss om träden står i tätbebyggd miljö och den bör därför användas som kungslinden. På grund av sin kraftiga grenbyggnad lämpar sig den vanliga parklinden väl att knuthamlas eller formbeskäras på andra sätt. Hårdig i zon 1-5(6)

Tilia platyphyllos – bohuslind A

Bohuslindens omkring decimeterlånga blad är på undersidan klädda av vita hår som i nervvinklarna är samlade i tofsar.

Bohuslinden är vildväxande över större delen av Syd- och mellaneuropa. I Sverige finns några exemplar vid Öddö och på Sydkoster i Bohuslän. Öster om Europa når arten fram till Krimhalvön och Kaukasus. Bohuslinden har en sydligare utbredning i jämförelse med skogslin-

användning. I Sverige säljs den av några plantskolor.

Unga träd av sorten har en smal krona med styvt upprätta grenar och skott, de senare rödaktiga. Hos äldre träd blir kronan mer brett pyramidal med en något bullig siluett. Träden har liten tendens att bilda stamskott. Bladen är något mindre och ljusare gröna än hos arten. Blomningen är mycket rik. Sorten anses i Holland vara mycket vindfast och beträffande ståndortskrav mer anspråkslös än arten. Den borde få större användning i Sverige både i parkmiljö och i hårdgjorda ytor. Hårdig i zon 1-4(5?).

Tilia tomentosa – silverlind

A

: Silverlindens blad är 5-12 cm breda. De är rundade med en hjärtlik eller avhuggen bladbas. Undersidan är grå till silvergrå beroende på mycket tätsittande stjärnhår. Dessa tycks utgöra en effektiv mekanisk barriär mot bladlöss, vilket innebär att silverlinden inte orsakar honungsdag.

Silverlinden är vildväxande på Balkan, i Ungern, sydvästra Ryssland och i nordvästra Turkiet. Den infördes i odling i England 1767. I Sverige finns träd planterade åtminstone i slutet av 1800-talet.

I naturen blir silverlinden 20-30 meter hög. I svensk odling 12-15 meter hög med en brett pyramidal krona uppbyggd av styvt upprätta huvudgrenar. Blommorna sitter 7-10 i klasen, den enskilda blomman är påfallande stor och ljusgul, ofta med röd anstrykning. Arten har den senaste blomningstiden av lindarna. Silverlinden anses mer värmekrävande än andra lindar. Den bör därför endast användas i varma lägen i tätbebyggda områden. Fröförökade träd är mycket variabla och man bör därför välja vegetativt förökade sorter som till exempel *Tilia tomentosa* 'Brabant'. Hårdig på varma ställen i zon 1-2.

Lästips

Bengtsson, R. 2000. Stadsträd från A-Z. Förlag: Svensk Byggtjänst.

Spaljélindar av kungslind (*Tilia x europaea* 'Koningslinde') i Holland. Behandlade på detta sätt tar träden mycket lite plats. Foto: Rune Bengtsson.

LINDNYCKEL

1. Bladens undersida gulgrön, grön, eller blågrön
 - 1.1 Brunaktiga hårtofsar i nervvinklarna på bladens undersida*. Där är nerverna mellan sidonerverna otydliga och insjunkna i bladskivan *Tilia cordata* med sorter**
 - 1.2 Hela bladundersidan hårig (känns luden) *Tilia platyphyllos***
 - 1.3 Blad glänsande gröna på ovensidan. Frukter citronformade *Tilia x europaea* 'Euchlora'
 - 1.4 Blad med mattglänsande ovensida ("vaxduk"), mer eller mindre tvärt avhuggen bladbas. Skärmbudet avsmalnande mot spetsen *Tilia x europaea* 'Koningslinde'
 - 1.5 Blad dovt gröna på ovensidan. Bladets bas liknar en upp och nedvänd fiskmås. Skärmbudet med parallella sidor och rundad spets *Tilia x europaea* 'Zwarte Linde'
 - 1.6 Blad mycket stora (8-14 cm) med mycket sned bladbas. Bladkant med grova och skarpa tänder *Tilia americana* med sort**
2. Bladens undersida grå till silvervita på undersidan orsakade av mycket tätsittande stjärnhår (enskilda stjärnhår kan ej observeras med blotta ögat) *Tilia tomentosa*

hos sorterna 'Greenspire' och 'Rancho' är hårtofsarna svagt utbildade

** sorternas egenskaper behandlas i texten för respektive art

Detta Gröna Fakta...

... är skrivet av Rune Bengtsson, försöksledare, avdelningen för park- och trädgårdsteknik, SLU Alnarp. Tack riktas till parkingenjör Per Ola Fritzon, Stockholms Stad, för värdefulla synpunkter på texten. Läsarens kommentarer på texten tas tacksamt emot: Rune.Bengtsson@lt.slu.se